

ЗАПРОВАДЖЕННЯ ІНСТИТУТУ КОНСТИТУЦІЙНОЇ СКАРГИ В УКРАЇНІ

На етапі євроінтеграційного розвитку для України конституційна реформа є надзвичайно актуальною. Потреба внесення змін до Основного Закону зумовлюється тим, що Конституція України приймалася в досить складних, суперечливих умовах протистояння різних політичних сил і була наслідком консенсусу між парламентаріями різного політичного спрямування, представниками різних гілок влади [1, с. 6].

В. Ф. Погорілко поділив конституційну реформу на три основні етапи: перший – (з 1991 р. по 1996 р.) позначився здобуттям Україною незалежності, процесом підготовки проекту Конституції України та її прийняттям 28 червня 1996 року; другий – (з 1996 р. по 2004 р.) період реалізації Конституції України; третій – (розпочався у 2004 році та триває донині) позначений початком процесу внесення змін та доповнень до Конституції України (конституційної реформи) [2, с. 58].

З прийняттям нового Закону України «Про судоустрій і статус суддів» очікуються масштабні зміни в судовій системі України. Основними новелами даного Закону є: утворення трирівневої судової системи, створення інституту конституційної скарги, Вищого суду з питань інтелектуальної власності та Вищого антикорупційного суду, обмеження суддівської недоторканності, нові вимоги і порядок зайняття посади судді.

На підставі Закону України «Про внесення змін до Конституції України (в частині правосуддя) ч. 3 ст. 55 Конституції України передбачено, що кожному гарантується право звернутись із конституційною скаргою до Конституційного Суду України з підстав, установлених цією Конституцією, та у порядку, визначеному законом [3]. Тобто, в українському законодавстві з'явилось конституційне ампаро – особлива процедура запиту органу конституційного контролю зі сторони фізичної чи юридичної особи, чиї права та свободи порушені будь-яким актом державної влади. Процедура ампаро є можливістю безпосереднього звернення до органу контролю. Наприклад, п. 2 ст. 53 Конституції Іспанії передбачено, що «будь-який громадянин може вимагати захисту прав і свобод, визнаних в статті 14 і в частині першій другого розділу перед будь-яким судом, причому справа повинна розглядатися на підставі принципів преференції, з проведенням попереднього слідства, а в разі необхідності, надіславши заяву про оскарження до Конституційного Суду» [4]. Так, в Латинській Америці, Німеччині, Іспанії – це ефективний інструмент для захисту особистих прав громадян.

Основний Закон нашої держави доповнений статтею 151¹, відповідно до якої: «Конституційний Суд України вирішує питання про відповідність Конституції України (конституційність) закону України за конституційною скаргою особи, яка вважає, що застосований в остаточному судовому рішенні в її справі закон України суперечить Конституції України. Конституційна скарга може бути подана в разі, якщо всі інші національні засоби юридичного захисту вичерпано» [3].

Конституційна скарга – це засіб ініціювання фізичною особою в органи конституційної юрисдикції спеціальної процедури щодо захисту її прав, порушених актом державного органу. Конституційним Судом по суті ініціюється визнання неконституційності акту державного органу. Звичайно предметом відповідного розгляду є певні індивідуальні акти органів виконавчої влади, або адміністративні акти. В окремих країнах звертаються у зв'язку з порушенням конституційних прав і свобод шляхом застосування нормативно-правового акту чи навіть закону. Поширеною є вимога, що до звернення у Конституційний Суд зі скаргою особа має використати усі інші національні засоби правового захисту [5]. На відміну від інших скарг або позовних заяв, рішення по конституційній скарзі має не індивідуальний, а загальний характер, поширюється на всіх осіб, права яких можуть бути порушені дією неконституційного акту.

Протягом багатьох років в нашій державі обговорювалось питання запровадження інституту конституційної скарги, тобто правового інструменту для розширення можливостей громадян щодо захисту їх прав та свобод. На сьогодні, в Україні, нарешті, у даному напрямку відбулися якісні зміни. Так, внесені зміни до Конституції України (в частині правосуддя) надають можливість кожному з нас звернутися безпосередньо до Конституційного Суду України. Будемо сподіватись, що конституційна реформа сприятиме розбудові демократичної, соціальної і правової держави, становленню розвиненого громадянського суспільства та підвищить якість життя народу України.

Література

1. Рудик П. А. Конституційна реформа в Україні: проблеми та перспективи / П. А. Рудик. – К.: Атіка, 2006. – 255 с.
2. Конституційне право України / [за ред. проф. В. Ф. Погорілка]. – [Вид. 2-ге]. – К.: Наукова думка; Прецедент, 2006. – 344 с.
3. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. / Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
4. Constitución Española de 29 de diciembre de 1978 / Boletín Oficial del Estado. – № 311.
5. Юридична енциклопедія: В 6 томах / Редкол.: Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) та ін. – К.: «Українська енциклопедія», 2001. – Т. 3: К-М. – 792 с.